

Pozsony, 2012. július 19–22.

Program

2012. július 19. (csütörtök)

- 14:00 Érkezés Pozsonyba
Ebéd, a szállás elfoglalása
- 15:30 Pozsonyi barangolás I.
- 19:00 Vacsora, beszélgetés, ismerkedés

2012. július 20. (péntek)

- 8:00 Reggeli
- 9:00 Előadások
 - Nagy Ágota: *Lippay János Posonyi kertje*
 - Morovics Miroslav Tibor: *A Pozsonyi Orvos-Természettudományi Társulat*
 - Kapronczay Károly: *Újabb egyetem kérdése a századfordulón: a pozsonyi egyetem alapításának előzményei (1912)*
 - Kiss László: *Ahol Nobel-díjasokat is neveltek: a pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem Farmakológiai Intézete*
- Szünet
- Ambrus Tünde: *Fejezetek Pozsony gyógyszerészettörténetéből*
- Grabarits István: *Taxa Pharmaceutica Posoniensis*
- Kapronczay Katalin: *Huszi Zakariás gyógyszerészi tevékenysége*
- Péter H. Mária: *A nagyszombati születésű Thinagel Szerafin, az első okleveles gyógyszerésznő*
- 12:30 Ebéd
- 14:00 Látogatás a Comenius Egyetem Gyógyszerésztudományi Karán
Pozsonyi barangolás II.
Gyógyszerésztörténeti Múzeum
- 19:00 Vacsora

2012. július 21. (szombat)

- 7:30 Reggeli
- 8:30 Indulás Nagyszombatba
- 9:30 Városnézés Nagyszombatban
- 12:00 Ebéd Vöröskőn
- 14:30 Vöröskő várának megtekintése
- 18:00 Vacsora

2012. július 22. (vasárnap)

- 8:00 Reggeli

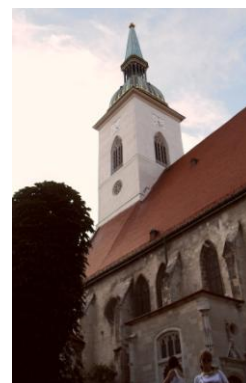
10:00 Látogatás Dévény várában
12:00 Ebéd és városnézés Somorján
Látogatás a Fórum Kisebbségkutató Intézetben

A szálláshely és az előadások helyszíne:
Družba Főiskolai Kollégium (Vysokoškolský internát Družba)
Botanická 25, Pozsony – Bratislava

IX. Gyógyszerésztörténeti Nyári Egyetem Pozsonyban

A Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság 2012. július 19-22-én Pozsonyban szervezte meg sorrendben a IX. Gyógyszerésztörténeti Nyári Egyetemét, együttműködve a pozsonyi Comenius Egyetem Gyógyszerésztudományi Karának Gyógyszerügyi Szervezési és Vezetési Tanszékével. A szabadkai és a nagyváradi helyszín után tehát ismét a mai Magyarország határain túlra vándorolt a 45 főt számláló csoport, hogy megismerkedjen a magyar és a közép-európai gyógyszerészet történetének emlékeivel, illetve a város és a régió magyar művelődéstörténetben betöltött szerepével.

A program a résztvevők Pozsonyba érkezésének napján, csütörtök délután városnézéssel vette kezdetét, amelynek keretén belül csoportunk Pozsony belvárosának legjelentősebb műemlékeivel, a hozzájuk kötődő fontos történelmi eseményekkel és legendákkal ismerkedett meg.

Július 20-án, pénteken délelőtt szakmai programmal folytatódott, amely összesen 8 előadás segítségével nyújtott betekintést Pozsony és környéke gazdag orvos-, gyógyszerész- és tudománytörténeti hagyományaiba.

Elsőként Nagy Ágota (Magyar Mezőgazdasági Múzeum) ismertette Lippay János jezsuita szerzetes „Posoni kert” című munkáját, amely a magyar kertészettörténet egyik legkiemelkedőbb alkotása.

Ezután Morovics Miroslav Tibor (Szlovák Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete) mutatta be az 1856-ban létrehozott Pozsonyi Orvos-Természettudományi Egyesület megalakulásának körülményeit, tevékenységét és jelentőségét.

Kapronczay Károly (Simmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár) „Újabb egyetem kérdése a századfordulón: a pozsonyi egyetem alapításának előzményei (1912)” című előadásában felidézte, milyen körülmények vezettek a pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem száz évvel ezelőtti megalapításához. Az általa elmondottak szerves folytatása volt Kiss László orvostörténész (Csilizradvány) előadása Ambrus Tünde tolmácsolásában, amely közelebbről ismertette az Erzsébet Tudományegyetem Farmakológiai

Intézetének oktatási és tudományos tevékenységét, különös tekintettel azokra a jeles személyiségekre, későbbi Nobel-díjasokra (Szent-Györgyi Albert és Carl Ferdinand Cori), akik tudományos pályájukat éppen ezen intézet falai között alapozták meg.

Ambrus Tünde egyetemi adjunktus (Brünn/Pozsony) Pozsony gyógyszerésztörténetéből villantott fel néhány pillanatképet, megemlékezve a város egykoron országos hírű gyógyszertáraitól és neves gyógyszerészeiről.

Grabarits István gyógyszerésztörténész, a Magyar Gyógyszerésztörténeli Társaság elnöke sajnos nem tudott személyesen jelen lenni, ezért előadását Szabó Attila olvasta fel, amelyben a magyar gyógyszerészet egyik legfontosabb írásos emlékét, az 1745-ben kiadott Taxa Pharmaceutica Posoniensist és annak szerzőjét, Torkos Jusztusz Jánost ismertette. Kapronczay Katalin (Simmelweis Orvostörténeli Múzeum, Könyvtár és Levéltár) Huszty Zakariás pozsonyi orvos gyógyszerészi tevékenységéről, az Osztrák Tartományi Gyógyszerkönyvhöz (Pharmacopoea Austriaco-Provincialis) készített kommentárjáról beszélt előadásában.

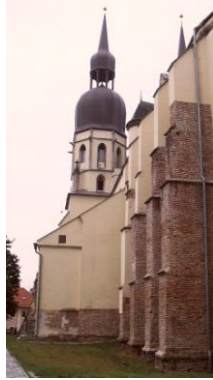
Az utolsó előadó Péter H. Mária gyógyszerésztörténész (Marosvásárhely) volt, aki az első magyar gyógyszerésznő, a nagyszombati születésű Thinagel Szerafin életútját és a nők gyógyításban betöltött szerepét mutatta be.

A péntek délutáni program keretén belül a nyári egyetem résztvevői látogatást tettek a Comenius Egyetem Gyógyszerésztudományi Karán, ahol prof. Kyselovič Ján dékán üdvözölte őket, majd Ambrus Tünde ismertette röviden a (cseh)szlovákiai gyógyszerészképzés kialakulását és fejlődését, hangsúlyozva, hogy 2012-ben ünnepelték Szlovákiában és Csehországban az önálló gyógyszerészkarok létrejöttének 60. évfordulóját. A résztvevők ezután megtekintették a Gyógyszerügyi Szervezési és Vezetési Tanszék gyógyszerésztörténeli gyűjteményét.

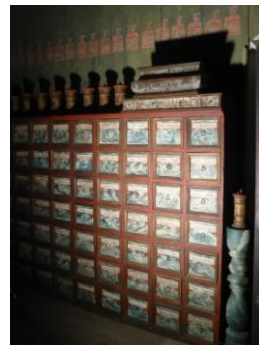
A délután második felében a Szent Erzsébet Onkológiai Intézetbe látogattunk el, amelynek a Szent Erzsébet Apácarend pozsonyi gyógyító és betegápoló hagyományát folytatva ismét a rend a fenntartója. Az intézet mai gyógyszertárának vezetője, Zonnenschein Tibor jóvoltából betekintést nyerhettünk az intézet történetébe és jelenlegi működésébe, és meglátogattuk a közönséges halandó számára nem hozzáférhető, szépen helyreállított 18. századi barokk patikabelsőt, amely a napjainkig még fennmaradt egyházi alapítású patikák egyik gyönyörű példája a közép-európai régióban. A barokk bútorzat mellett eredeti formájában, szinte teljes számban megőrződött a patikai edényzet is, fából, ónból, üvegből, fajanszból készült edényekkel, amelyeket vallásos motívumok, szentek, bibliai jelenetek díszítenek.

A szombati nap folyamán, július 21-én két jelentős gyógyszerész- és orvostörténeti vonatkozású helyre látogattunk el. Nagyszombat városába, a történeti Magyarország és a mai Szlovákia egyik legfontosabb egyházi központjába, az esztergomi érsek egykori ideiglenes székhelyére, a magyarországi egyetemi orvos- és gyógyszerészképzés bölcsőjébe, a már említett Thínagel Szerafín szülővárosába.

Innen Vöröskő festői szépségű várába vezetett az utunk, amely nem csak az egyik legjelentősebb magyar nemesi család, a Pálffyak ősi fészke, de a várban található azon kevés fennmaradt főúri alapítású házi patikák egyike, amely a családot, a személyzetet és nagyobb járványok esetén az alattvalókat is ellátta szükséges gyógyszerekkel. A patikát Pálffy Miklós alapította itáliai mintára a 17. században.

A zárónapon felkerestük az egykor az ország nyugati kapujának számító, a Duna és a Morva folyók találkozásánál magasba nyúló Dévény várának romjait.

Majd a Pozsonytól mindössze húsz kilométerre fekvő, magyar többségű kisvárost, Somorját, a Csallóköz egykori fontos kereskedelmi központját. Itt látogatást tettünk a Fórum Kisebbségkutató Intézetben, ahol Végh László, az intézet munkatársa ismertette annak tevékenységét, bemutatta a szlovákiai magyar vonatkozású irodalomra és levéltári anyagra szakosodó könyvtárát és levéltárát. A somorjai kirándulás és egyben a nyári egyetem a város középkori eredetű, értékes freskókkal díszített református templomának megtekintésével zárult.

Végezetül nyugodt szívvel állíthatjuk, hogy ismét egy nagyon jól sikerült, családi hangulatú rendezvényt tudhatunk magunk mögött. /Ambrus Tünde/

IX. Gyógyszerésztörténeti Nyári Egyetem - Pozsony, 2012. július 19-22.

2012-ben kilencedik alkalommal vettünk részt a Gyógyszerésztörténeti Nyári Egyetemen, ezúttal Kapronczay Károly és Ambrus Tünde gondos, mindenre kiterjedő figyelme szervezésében. Nem kis bánatunkra nélkülöznünk kellett az egyetem lelke és atyja, Grabarits István, valamint krónikása és udvari költője, Kocsis János társaságát, de reméljük, a jubileumi alkalommal újra együtt lesz a teljes csapat!

Csütörtökön késői ebédidőben érkeztünk meg – csodálatos buszsofőrünk bravúros parkolási és tolatási technikájának köszönhetően csak apró késéssel – hajdani koronázó városunkba, Pozsonyba. E bravúrjának később ottlétünk mind a négy napján többször is tanúi lehettünk, így természetesnek tartottuk, hogy a szokásos emléklapból a búcsúebéd után ő is névre szóló példányt kapjon!

Talpraesett pozsonyi idegenvezetőnk megannyi látnivalót megismertetett velünk, ami csak a délutánba és az idő múlásával egyre inkább dagadásnak induló gyalogbokákba belefért. A szentháromság szobortól indultunk, s a kortárs kiállításnak otthont adó szökőkutas sétányon továbbindulva megtekintettük a színház épületét, majd a pozsonyi turisták kedvenc szobrát, a csatornafedél alól felbukkanó hajléktalant (fejét simogatni! szerencsét hoz!), az érseki palotát, a várat (messziről, ám másnap este közélről is!), a koronázó templomot (Szt. Márton katedrális), a megmaradt Mihály-kaput, és természetesen híres-neves patikákat, mint az Aranysárkány patika, vagy az 1904-ben, a patikus által épített házban lévő Salvator patika. (Utóbbi homlokzatának képe került az idei emléklapra).

Láttuk a házat, ahol 1802 és 1848 között a magyar országgyűlés ülésezett, s ezt magyar nyelvű emléktábla hirdeti. Láttuk a zsinagóga helyén évről-évre felhúzott „papírmásé” zsinagógát, amelyet az újbóli megépítés reményében állítanak fel minden nyáron. Utunk során számos szökőkutat, szobrot csodáltunk meg; jó volt találkozni Rómer Flóris szobrával. Fontos tájékozódó pontunk volt a Dunán átívelő modern híd merész vonalú, égbe törő pillérje.

Pénteken volt a „szakmai nap”: délelőtt előadások, délután a Comenius Egyetem Gyógyszerésztudományi Karának látogatása biztosította az ehhez illő keretet. Az előadók között üdvözölhettük Morovics Miroslav Tibort, a SZTA Történettudományi Intézete képviselőjében, aki a Pozsonyi Orvos-Természettudományi Egyesület történetét ismertette meg a hallgatósággal. E napon csatlakozott hozzánk Czigle Szilvia, a Comenius Egyetem Farmakognózia és Botanika Tanszékének vezetője, hogy aztán végig velünk maradván kedvesen magyarázzon, „idegenvezessen”, segítségünkre legyen a tolmácsolásban, mert hiszen Tünde sem tudott egyszerűen mindenhol ott lenni...

Nagy Ágota Lippay János 1664-es Posoni kertjét „mutatta be”, Kapronczay Károly a tőle megszokott széles látókörű, nagy háttérismeretet tükröző lehangoló előadással a pozsonyi egyetem alapításának előzményeiről tudósított. Ambrus Tünde Pozsony gyógyszerésztörténetéből „közölt” fejezeteket, briliáns képanyaggal illusztrálva, amelyek saját gyűjtőmunkájának eredményeképpen már egy igen gazdag adatbázis részét képezik. Szabó Attila mély baritonján élvezhettük Grabarits István megküldött előadását a Taxa Pharmaceutica Posoniensis-ről, amelynek (még meleg!) reprint kiadványából mindannyian kaptunk egyet ajándékba. Ezúton is köszönjük! Kapronczay Katalin Huszti Zakariás gyógyszerészi tevékenységéről tartott előadást, amolyan Kapronczay Katisan, azaz ügyelve a legapróbb részletekre, a pontos, precíz adatközlésre, és a szép magyar nyelv pillanatra sem történő elkenésére. Péter H. Mária az első okleveles gyógyszerésznőről, Thinagel Szerafinról emlékezett meg, lendülettel, szenvedéllyel, szakmaszeretettel, s pohár víz híján végére elfogyó lehelettel, de még így sem mulasztotta el megjegyezni, hogy a legszebb szakma a gyógyszerészi, s minden leánynak erre kéne menni.... A kerty víz hiányával küzdve is végsőkig kitartó Mária néni vastapsot kapott. Nagyon megérdemelte. Az előadók között említjük meg Kiss László szépen megírt tanulmányát a pozsonyi Erzsébet Tudomány-

egyetem Farmakológiai Intézetéről, melyet – személyes jelenléte híján – Ambrus Tünde olvasott fel.

Az egyetemen a dékán úr rövid köszöntője után újból (és még hányszor!) Tünde következett, és előadást tartott a kar tevékenységéről. A Gyógyszerésztörténeti Múzeumban csak úgy villogtak a vakok, végre belülről is láttunk patikát.

Másnap Nagyszombatba, majd Vöröskő várába látogattunk. A történelmi emlékek, műemlékek mellett szép új élményt jelentett Anton Gábrik II. János Pál pápáról formált bronzszobra az Esterházy Miklós által építtetett Egyetemi Templom előtt.

Szokásos csoportképünk nem is készülhetett volna illusztrisabb helyen, mint a Fuggerekhez, Pálffyakhoz kötődő Vöröskő várának udvarán. A vár pazar berendezésű termeiben órákat töltöttünk, szebbnél-szebb, olykor különös bútorok, falikárpitok között. A 78 méter hosszú, magas, boltíves, tulajdonosától függően hol réz-, hol borraktárul szolgáló pince egyedülálló Európában.

Utolsó esténk megkoronázásaképpen alkalmi színtársulat adta elő Lázár Ervin tanulságos Csodapatikáját. Köszönjük Mária néninek az ötletet és a szövegkönyvet! Több napi szorgos körmölés és költészeti tevékenység folyamányaként ismét tovább bővült a Gyógyszerész-induló, ezúttal pozsonyi aktualitásokkal. Papp Nórának és az összes anonim másolónak köszönjük!

Vasárnap következett Dévény vára. Tündének még arra is volt gondja, hogy gyöpösödő agyunkat felfrissítve Ady sorait juttassa eszünkbe: „Szabad-e Dévénynél betörnöm/ Új időknek új dalaival?” Igen, a legnyugatabbra fekvő hajdani magyar vár fala mögül letekintve a Duna túloldalán már Ausztria legkeletibb szegélye tárult szemünk elé.

A somorjai református templom – tudtuk meg a helyi tiszteletestől – azon kevés, ma még meglévő templomok közé tartozik, amelynek építtetését még Szent István királyunk rendelte el; minden tizedik falunak legyen temploma...

Befejezéskeppen látogatást tettünk a Fórum Kisebbségkutató Intézetben, ahol az intézet vezetője részletes tájékoztatást adott az ott folyó munkáról.

Élményekkel megrakottan, gondolatban már a jubileumi X. Nyári Egyetemet várva (de gyorsan eltelt ez a négy nap!) indultunk haza.

/Nagy Ágota, Magyar Mezőgazdasági Múzeum
Farmakognóziai Hírek – VII. évf. 25. szám/